

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak
1 évre 12 kor., $\frac{1}{2}$ évre 6 kor., $\frac{1}{4}$ évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: keddén, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytösdökben.

Az autonomia hajnalcsillaga.

Igy nevezhetjük Turi Béla könyvét, „A főkegyuri jog és az autonomia, különös tekintettel a vallás- és tanulmány-alapítványokra.” Stephaneum. Ára 1 k. 60 f. Nemcsak ragyogó világossága és szinte a bolygók pályájának kimérttségével és biztosságával való haladása miatt, hanem mert holt források helyett a legilletékesebb élő tényezők információja alapján készült s így nem azt az autonómiát festi, amely lehet, hanem, amely meg is lesz.

Nem szeretjük a nagyfejtű, feneketlen tudósokat, kik szörnyen tudják halmozni az erudíciót, de az igazság szellemét soha el nem érték; kik csak reprodukálják azt, amit olvastak, de invenciót nem árulnak el semmiben. Mert az ilyenek azután, midőn igazán életbevágó kérdésekben kellene megmutatni tudományukat, a szög mellé vágnak s akármelyik laikus egészségesebb érzéket tanúsít az ily kérdésekben. A betű ői, a szellem éltet. Sokkal többet ér az íhletett tehetség, ki nem az erudícióra, hanem a lényegre fekteti a fősúlyt, nem a külső formára, hanem a tartalomra. Ilyen Turi Béla az autonomia kérdésében: igazán fején találta a szöveget!

Részletesen az autonómiának csak egy speciális részletét tárgyalja: t. i. a vallás- és tanulmány-alapítványoknak az autonomia körébe való utalását, tanulmánya folyamán azonban tényleg bevilágít az autonomia többi ágába is, a püspöki kinevezésekbe és az iskolakérdésbe; a röpiratot bezáró törvénycikk-tervezet pedig felöleli valamennyit.

Különösen becsek azok a megkülönböztetések, distinctiók, melyeket az agas-bogas problémában eligazodásra biztos vezérfonalul nyújt a szerző. Mindenekelőtt éles logikával bebizonyítja a király főkegyuri és felügyeleti jogai közti lényeges különbséget. Csak a főfelügyeleti jog államhatalmi jog, míg ellenben a főkegyuri jogok forrása nem az államhatalom, ezek a magyar királynak privát jellegű s az egyháztól kiváltságként nyert jogai. E főkegyuri jogok tehát mindig a király személyi jogai maradnak, bár a magyar alkotmány szellemében gyakoroltatnak. A parlamentáris törvényhozás hatásköre tehát nem terjedhet ki az autonomia szervezésére; vagy szervezésének törvénybe iktatására; hanem csupán a szervezési jog becékkelyezésére. S itt rendkívül ügyesen érvel Turi az előleges becikkelyezés érdekében. Ezen szempontok jogossága oly világosan és meggyőzően van előadva, hogy bármely vallású ember elfogadhatja; hisz nem is vándikálnak a kath. vallás számára mást, mint aint a felekezetek már régóta élveznek. Turi könyve tehát a

képviselőház és az autonómiái kongresszus tagjainak kezében nagy aktualitást nyer.

Több mint ötven esztendő óta húzódik a katolikusok önkormányzatának joga, részint mostoha politikai viszonyok következtében, de főképp az eddigi liberális kormányok telhetetlen hatalomvágya következtében. „A katolikusoknak autonómiája” — értsd a kultuszminisztertől való függetlensége — nehezen fér össze a király főkegyuri jogával, meg az egyház hierarchikus szervezetével — hangoztatták egyre az autonomia liberális „jóbáráit.” Valaképpen pedig a harmadik tényező: a kormány, nem akarta kiengedni körmeiből a katolikusok fölött jogtalanul bitorolt diktatoreri hatalmát. Ime Turi könyvéből láthatja mindenki, hogy a katolikusok autonómiája nagyon szépen összefér a király főkegyuri és főfelügyelői jogaival, a kormánynak jogos igényeivel, csak jóindulat és méltányosság kell a kölcsönös érdekek kiegyenlítésére. A királynak megmarad eddigi hatásköre: az ő legfelsőbb hozzájárulása szükséges lesz ezután is az autonomia minden határozatához és a kinevezésekhez. A kormánynak meg lesz ellenőrzési joga és vétőjoga minden az államra nézve veszélyes irányzat vagy kinevezéssel szemben. De az iniciatíva, a kezdeményezés minden katolikus ügyben az autonomia kezébe lesz letéve. Így a főpapi székek meg lesznek kímélve azon mostoha sorsától, hogy a felekezeten kormány korteszolgálatok jutalmazására, vagy tönkrement mágnásfamiák restaurációjára használja fel azokat. Ezer hála a Gondviselésnek, hogy a Wlassics-féle árnyék-autonomia életbe nem lépett; alig különbözött volna az a francia kultuszegyesületektől.

Ismételjük azt, amit már többször hangoztattunk: az autonomia lényege a püspöki kinevezések függetlensége. A független egyház szerez vagyont magának, ha kell; ellenben a kormányhatalom gyámkodása alatt élő egyházat erkölcsileg és anyagilag is tönkre teheti. A mióta a francia konkordátumot kettérepeztették, mely a francia egyház szabadságát 100 évig békóba verte, már csak három ország van a világban, melyben a püspöki kinevezés a kormány kezébe van letéve. Másokhol mindenütt egyházi kezekben: a püspökök, káptalanok, vagy egyenesen a pápa kezébe van letéve az iniciatíva. Nincs érdeke annak az egyház függetlensége iránt, aki az eddigi gyakorlatot jónak találja és az autonomia lényege iránt közömbös. Most Apponyi a kultuszminiszter és a néppárt benne van a koalíciós kormánypártban. De jöhet még nemzetiségi és szocialista kormány is. Az autonomia a politika hullámverése ellen megvédi az egyház belétét.

Turi 7 pontban foglalja össze a fővénycikkely tervezetét, mellyel az autonomia szervezési jogát beigtatni lehetne.

A mű legszebb sikere lesz, ha e szép tervezet csakugyan élő törvénné válik!

Censor.

Irodalmi szemle.

Nem irodalomtörténeti értekezés veszi kezdetét e sorokkal. Ne tegyék le a lapot e cím látára azok se, akik nem foglalkoznak célszerűen az irodalommal. Nem mintha azt akarnánk mondani, hogy tanulnak belőle; csak azért, mert nagyon is közérdektű dolgok fognak e sorok folyamán szóba kerülni. Sok mindenről esik szó, manapság nemcsak országos, hanem vidéki lapok hasábjain is helyet kap a politika, a szocializmus, a helyi közérdekeknek ezerféle ügyébe jár a társadalmi szempontból az első kettőnek éppen nem áll alatta az irodalom sem s éppen ezért talán van némi jogosultsága e hasábjokon egy szerényebb kaliberű irodalmi hozzászólásnak is.

Erre a föltevésre támaszkodva vettük kezünkbe a tollat s tesszük komolyabb vizsgálódás tárgyává az irodalmat — a prózában élő szépirodalmat, — életünk melodrámatijának e zenei kísérését.

Általános a nézet, hogy az írók egy-egy köznap életen felülálló osztályt alkotnak. Igaz, általában az elv, hogy az egymásra hullámszerűen következő korok szellemének az irodalom a tükré. Ez is áll. De általános vélemény az is, hogy az író szava szentírás, hogy írók munkáinak irányítását követni kell, mert ők feleltünk s a mi sokszor nagyon is prózai munkákon megosztott életünk felett állva jobban belelátunk mindenbe s jobban el tudják vonni az életből a jót és szépet. Eppen ezért azok a kritikátlan jámbor olvasók mennek, rohannak utánuk, mint koldusok az aranyat hintető gazdag után s vajmi kevés akad, aki megáll és megnézi, vajjon csakugyan arany-e az, amit fölcszedet. Milyen kevés akad, aki nem hívén csupán a csillogásnak, „daveri a fölcszedett „aranyakat” jőzan eszének és ethikai érzékének kövéhez, vajjon nem kamis-e a tésnégsük. A legtöbb úgynevezett „nyájas olvasó” együgyű jámborsággal szedegeti magába ezeket a „kincseket” s észre nem venné egy világtól, mint száradnak el lassankint idealizmusának virágai, mint pusztulnak el a virágok után a gyökereik, mint válik a sivatagoknál kopárabbá a jéghegyeknél kiüresettebb egész lelke, mint vesznek el érzése, mint pusztulnak el egymásután jóravaló sugallatai, mint válik a szíve egy marék hamuvá. Nem akarják észrevenni, hogy szerepváltozásnak is kell beállnia írók és olvasók között, hogy a mai szépirodalmi gárdának fegyveresei nem a lelkek gazdagításáért, harcolnak, hanem rabolják, fosztogatják a lelkeknek legszébb kincseit, mint hajdan a kalandorokká züllött lovagok. Úgy értjük a szerepváltozást, hogy ne engedjük magunkat vakon vezetett a hypermodernizmusnak hitvány híderfénytől csillogó mocsarai felé, hanem vágjuk a szemébe annak a gárdának, hogy nincs igaza, hogy hazudik, mikor az „irodalom” nevében hitet, morált, idealizmust, szeréteket komikussá tesz és magunkat küzdjük ki magunknak a nemesebb életfelfogást, mely mellett aztán hitvány cirkuszi játékká törpül a modern írók eszmévilága: A mai gárdának nincs korvezető hivatása, tehát nincs jogi erre a mohó répre, más szóval nem érdemli meg azt a mohó

Mai lapunk 4 oldal.

megadást, mely — fájdalom — oly bőven jut nekik.

Ki akarván kerülni a frázishalmazos vádját, a következőkben tárgyilagossá kritikával körülbírtunk a mai irodalom piacán s szigorú szemmel megértjük a sorok élére című állított irodalmi szemlést.

Ne tessék megjéjdi. Nem esztetikai bírálatról van szó. Istenem! Hisz ég lábunk alatt a talaj s csak nem gondolunk ilyenkor esztetikai körömpiszkáztatásokra! Az életnek és életcélnak komoly világából vesszük a szempontokat, melyek szerint a következő kérdésekkel iparkodunk tisztába jönni.

1. Micsoda szerepet kellene az íróknak betölteniük s micsoda szerepet töltenek be ma?

2. Korunk irodalmi formájának, a novella rendszernek ellenkezése a szépirodalom céljával. A novellák ideológiája.

4. Az irodalom ideális céljaitól elrugaszkodott irodalmi eszmévilág romboló hatása.

5. Egy-két tanulság.

I.
1. Micsoda szerepet kellene az íróknak betölteniük?

Teoretikus jellegű és értékű fejtegetés helyett jobb a mögöttünk nyugvó legutóbbi század irodalmára hivatkoznunk. Előre kimondhatjuk, hogy nem lesz olyan század, melynek irodalma szebben és tökéletesebben betöltené a hivatást, mint a XIX. század irodalma. Tökéletesebben irányítani a kort, hevesebben visszatükrözteni a lelket, mint ez tette, nem lehet. Nem azoknak szól a következő néhány sor, akik e lecáfolhatatlanul igaz tényt elismerik, hanem azoknak, akiknek hajlandóságuk van a matearisztikus történelmi magyarázat mintájára az irodalmat is anyanyelvű felfogásban értelmezni. Ne hivatkozzék senki arra, hogy az értelmi idealizmusnak annyira kedvező körülmények és átalakulásoknak termékes, tehát szükségszerű termékei voltak a múlt század változatos életében megszületett irodalmi produktumok. Igaz, hogy kor és irodalom korrelatív fogalmak, illetőleg erők. De viszont e korrelatio nem föltétlen. Mert ugyan hiába keresünk a korrelatio érvényesülését Vörösmartynál, Vas Gerebennél, Jókainál, Kemény Zsigmondnál, Aranyánál, Madáchnál, Tóth Edénél, Csiky Gergelynél, Jókainál és Mikszáthnál. E neveket pedig se számuknál, sem működésük jelentőségénél fogva nem tekinthetjük kivételnek Kisfaludy Károly, Petőfi Sándor, Kossuth Lajos, Eötvös József br., Tompa Mihály és Herczeg Ferenc mellett, akiknél — habeant sibi contradicentes — el kell ismerünk a viszonylagosságunk szinte feltűnő érvényre jutását. Nem szabad tehát a korszakem javára írunk a múlt század irodalmát, mert éppen a múlt század emberei voltak azok, akik jászvá jászottak koruk lelkével.

Mi volt működésüknek hatása, micsoda hivatást töltöttek be? Nem kell sokáig keresgelnünk. *Ideológiát tesztelték meg.* A lélekben szunnyadó hatalmas értékű ethikai valóságokat életre keltették, az életet kedvessé, vonzóvá tették, olyanná, amelynek kereteiből gyönyörűen hiányzott a mai blazírt frázis: nem érdemes élni. Nem rakézták mostani íróink módjára, — akiknek e súlyos játékát általános jellegű célozgatások helyett pozitív bizonyítékokban részletesen ki fogjuk az alábbiakban mutatni, — hanem gondolati és ethikai tartalmat adtak a tolluk alá került jelenségeknek, akár embercsoportoknak, akár egyéneknek életéből vették azokat. A tartalmi művészetnek örök törvényei szerint — és itt nem megkövült a épen ezért élettelen akadémiai szkezmákra gondolunk — *gondolatokat, érzéseket, szöveget* magasabbrendű lélektani tényezőket és motívumokat szóaltattak meg mindannyiunkhoz közel álló életviszonyoknak egy-egy frakciójában ugy, hogy szavuk nyomán a leg-hétköznapibb jelenségben is észrevesszük a sohasem hiányzó ethikai tartalmat. Legyen szabad egy példával előlalnunk: annál is inkább, hogy az általánosságunk igen sokszor homályos s emiatt ma hasznát sem eredményező módszerével ne vádolassunk. Van Mikszáthnak a sok között egy rövid telekötés elbeszélése. Egy falusi ember sírkövet visz a szomszéd városba, a falu kakulúves tevelőjébe édesapja sírjára. Utközben eltörök a tengely. Mit csináljon. Nagyobb fa nincs

a közelben, melyről ágat vágatna le a tengely pótlására. Köttele sincs, hogy azonnal segítsen a bajon. Hosszas szemlélődés után meglát az országút mentén húzódó árok szélén egy fiatal fát. Ejnye ez jó lesz tengelynek! Leveszi kocsijáról a baltát, mely esetlegesen vele van, hogy kivágja vele a jó karnyit vastagságú fát. Ráüt egyet a törzsre, a fa megrendül. Ekkor ijedt csipogást hall. Fölnéz a fa koronájára s látja, hogy a fészkekből megremülve kändikálnak ki a madár-fiókák. Megsíválja fejét, visszaballag a kocsihoz, a gyepelőt fának kezébe adja, maga pedig emelve tartja a kocsi hátulját s így vesződik jizzadva hazáig.

Nem rojtjuk kommentárral e kis történet hatását. Csak annyit jegyzünk meg, hogy ne gondoljon itt senki érzelesterre, mert Mikszáth és szentimentalizmus kizárják egymást.

Lesznek, akiknek szemében ez a példa nem fog jelenteni semmit. Azoknak megpróbálunk egy kis magyarázatot adni, hogy miért hoztuk fel éppen ezt az irodalomban talán elenyésző csekélységet. Azért, mert az olyan íróban, aki az őzletlen áldozatosság gondolatának nemes tartalmát ilyen egyszerű keretbe is bele tudja vinni, abban az íróban meg lehet bízni. Mennyi tartalmat, mennyi nemesítő gondolatot tud az befoglalni nagyobb méretű történetekbe? S mennyire színes, mennyire értékessé tudja varázsolni ezt a „komisz” életet az, aki a hétköznapi események porából ilyen gyémántszemeket hoz elő? Mekkora tudományt rögzít meg műveiben az élet ideális felfogásának az az író, akinek ilyen „jóakaratu” szeme van? Mert mai íróink nagy részénél a jóakarati hiányzik. S ez a hiány az a feneketlen mélység, mely elválasztja korunk irodalmi generációját a múlt századtól.

Társadalmi hivatásokat öncellen jóakarati nélkül betölteni nem lehet. S mint hogy a jóakarati maga is ideális fogalom: realiztikus irodalmi irányítással azt a fonséges társadalmi hivatást, melyre az irodalom rendelve volna, méltón betölteni képtelenség. Hivatkoznak a „tisztességes” realizmus: nagyfejedelmére, (mert — mint az alábbiakból élesen ki fog tűnni — „tisztességtelen” realizmus is van, sőt ma csak az van) Turgenyevre. Van-e a Turgenyev-jellegű irodalomnak létjogosultsága? Időtlésből úzóit szemlélődés szempontjából van. De amaz említett társadalmi hivatás szempontjából nincs. Ha elolvassuk a „Tavaszi hullámok”-at, az „Egy vadász iratát”, a „Csöndes vidékiek”-et, „Bazaroff”-ot, vagy akár melyiket Turgenyev műveiből, nem marad meg bennünk az egészről semmi. Már pedig semmi eredményért írni nem társadalmi hivatás.

Mostani íróink nagy része messze alatta állnak Turgenyevnek. Ha tehát Turgenyev hatása semmi, akkor az alatta állóknak hatása negatív, mert a sorrend ez: pozitívítási nulla és negatívítási. Ez a negatívítás pedig a társadalomnemisítő hivatásnak ellenkezője, annak rosszhiszemű tagadása, tehátrontás. Ezt a szerepet tölti be ma az átlagirodalom. Ez különben tanulmányunk harmadik pontjának, a mai novellák ideológiájának taglalásában fog teljes világítást nyerni.

V—n.

UJDONSÁGOK.

— Olvasóinkhoz. A Fejérmegyei Napló szerkesztőségének egy régi és mindig égető vágya teljesült a mai napon. Az, hogy a lap szerkesztősége és a nyomda egy épületben közvetlen összeköttetésben legyenek egymás mellett. Hosszas várakozás után végre sikerült ez. Az Egyházmegyei Könyvtárhoz a melynek lapunk pompás technikai kiállítását köszönjük, tegnap átköltözött a szerkesztőségi helyiségbe. Szerkesztőségünk közvetlen közelébe a Szent István-tér 1. számú alá. A közönség egy része megszokta ugyan már a régi Számmer-féle nyomdát a Kossuth-utcaiban, de bizonyára örömmel fogja tapasztalni, hogy nem kell többé az

ősdi közvetlen járnia, és a nyomdát a második emeleten keránie. Az új helyiség a főtemplom mellett elég kényelmes és elég tágas s mindenesetre nagyon közel levő helyiség.

Szerkesztőségünk egyelőre ideiglenesen kénytelen lesz a nyomdához tartozó egyik kisebb helyiséggel beérni. Ez az állapot, amely egy véletlen következménye, csak rövid ideig tart, mert május 1-én a szomszéd lakást, most Kneifel Ferenc dr. lakását fogjuk a Fejérmegyei Napló és Uj Lap számára elfoglalni.

Midőn munkánkra az új körülmények között az Isten áldásáért esedezünk, tisztelettel kérjük előfizetőinket, valamint olvasóinkat is, hogy jóindulatukat, szeretetüket és támogatásukat számunkra továbbra is fontartani és fokozni, a hátramaradt előfizetési összegeket pedig beküldeni szíveskedjenek.

Mély tisztelettel
a Fejérmegyei Napló
szerkesztősége.

— Gróf Széchenyi Viktor vármegyei és városunk főispánja, a ki legutóbb megrendült egészségének helyreállítása céljából Voloscában tartózkodott — a mint örömmel értesülünk — annyira visszanyerte már egészséget, hogy állapota a legkisebb aggodalomra se ad okot.

— Népszövetség a megyében. Január 26-án az ország szívében Budapesten megalakult a Népszövetség, mely táborba gyűjtötte a katolicizmus lomhán, szétszórtan heverő erőit. Az országos és pártalan agitáció felfogó eszmének egyik hulláma csapott át a mi csendes, nehezen mozdítható megyénkre is és nem remél sikerében keltette életre a szétszórt szunyadó erőket. A megyének északnyugati, a kárhözagos mélyes eszméktől leginkább érintetlen részében Bodajkon és környékén, Csókakönn, Söréden, Fehérvárcsurgón, emelték fel a múlt vasárnap, folyó hó 9-én a Népszövetség lobogóját s a környék népe elszánt lelkesedéssel állott alá, odaszegedvén azoknak a táborába, kik a jobblétet, a szebb jövő kiépítését a szervezkedő katolicizmus erejében látják. A Népszövetségnek első kilépése a porondra, első megjelenése az eszmék versenyterén biztató reménnyel kecsgetet. Jölesik látunk, hogy a nép, a még romlatlan s a katolicizmus kebelén, eszmekörében élő nép, mekkora lelkesedéssel, mennyi jóakarattal és munkakedvvel szívesen diadalutjának kiépítésére. Ha megyénk többi része is akkora szeretettel s elszánt bátorsággal karolják fel anyagi s szellemi javaink megmenetlenségét egyetlen védvartat, a Népszövetséget, amint hogy a jelek biztatják, akkor rövid időn belül felsorakozhatjuk az egész vármegyét s a szervezet erejével kezdjük meg jobb létünk alapjainak lerakását.

Jölehet a Népszövetség elszórtan már jelentkezett megyénk egyes községeiben, hivatalosan a központi vezetőség célrányos intézkedése folytán, az országos agitáció egyik kapcsolataként csak a múlt vasárnap jelent meg a megyében, a már említett községekből. Bodajkon a nagymise után volt népes értekezlet, hol több száz főnyi halgatóság előtt Szentiványi Károly, a Népszövetség igazgatója fejtegette ki a szétszórtan tetlen ségre kárhözátott katolicizmus hadállásának, a Népszövetségnek eszméjét, célját, szervezetét s az egész község egyértelműleg, óriási lelkesedéssel állott a Népszövetség hadsorába. Délután Csókakönn, majd Söréde s Fehérvárcsurgóra vonult ki az agitáció, a derek bodajkialtól kiserve rettetés uton s időben és a községek buzgó, istentelen eszméktől elszigetelt népe lelkesedéssel felsorakozott a Népszövetség hadállásába. Az említett községekből Magyar Sándor káplán, Laszcsák Lóránt főtanító, ki már azelőtt is fardhatatlan agitációval gyűjtötte a tagokat s Borján Ferenc, a F. N. s. szűrköszölgő

szóltak a néphez, buzdítván őt bitangjába került anyagi és szellemi javaink elszánt védelmére. Csókákón Mihálycz Ferenc adminisztrátor fogadta a kiküldöttöket s szintén lelkes beszédet intézett a néphez, különösen hangsúlyozván, hogy a Népszövetség gazdasági érdekeinek is felkarója. Csókákó és Söröd egyhangulag őt választotta Népszövetségének igazgatójává. Csurgó a népszövetségi eszmének propogálására társasvácsorát rendezet a kath. körben, hol jelen volt Csurgó intelligenciája is. Itt az említettekén kívül Debrézényi Gyula kaplán és Pető Lajos mondottak lelkes beszédet a Népszövetség megalapítása mellett. Paratlan hatású jelenet volt, mikor Lik Emil, uradalmi jószágkormányzó lelkes, remek beszédben adván megható tanújelét a katolicitásának, bejelentette, hogy elsőnek kíván belépni a Népszövetségbe. A hatás elragadó volt: tömegesen jelentettek belépéseket. Általában az első lépés bizonyosságul áll, hogy a nép megérti a fontos eszmét s a legnagyobb szeretettel karolja fel. A jelét biztatók, hogy a közel jövőben a megye más pontjain is megindul a mozgalom, a Népszövetség mielőbb mint megdöntetlen erős szervezet visz új életet, új vérkeringést senyvedő, szunyado közéletünkbe. Vivant sequentes!

— **A függetlenségi kör** vasárnap Saára Gyula dr. orsz. képviselő elnökletével gyűlést tartott, a melyen határozatba ment, hogy március 15-két a megelőző estén, szombaton ünnepli a kör s az ünnepi beszéd megtartására Kisleleki városi főügyészt, a körnek is ügyészt kéri fel. A kör évi közgyűlését február 26-án s ha esetleges akadályok merülnek fel, március 1-én tartják meg.

— **Nagy beteg.** Hübner Károly, a Fejérmegyei Takarékpénztár vezérigazgatója, a mint részvétellel értesítünk, súlyos betegnek fekszik lakásán. Régebb idő óta májbaiban szenved s az éjjel oly gyomor- és bélvérzés lép meg, hogy állapota a legnagyobb aggodalomra szolgáltatott okot. Vérvesztése oly nagy volt, hogy az orvosok két esetben is konstatálták a szív működésének időleges szünését. Reggelre táviratilag hívták a beteghez Diebala Géza dr., a budapesti Szent István kórház osztályorvosát, a ki a helybeli orvosokkal mindent elkövetelt a beteg egészségének visszaállítására, fáradozásai azonban mindezekig nem jártak a kívánt sikerrel. Lapunk zártkörű értesítünk, hogy a beteg dél óta jelentősen jobban van.

— **Zártkörű mulatság.** A megyeház nagyerme évek óta nem látott akkora vidámságot, mint szombaton este. A régi idők kedves maradványaként: bábuját rendeződött, a melyen csak meghívott családok vehettek részt. A házigazda Szitts Jenő alispán és bájos ifjú neje voltak, a kiknek figyelmessége és szeretetreméltósága egészen lekötötte a látáság tagjait. A mulatság feszelen jökevényben, vidám hangulatban jóval tovább tartott, mint kivilágos kivirradt.

Jelen volt: hölgyek: Asszonyok: Apt. Ödönné, dr. Balassa Irénné, Balassa Sándorné, öz. Eisenbart Ferencné, dr. Eisenbarth Károlyné, Fittler Béláné, Gebhart Bódogné, dr. Holly Gézané, Huszár Dezsóné (Dunadony), Kálmán Lajosné, dr. Kálneczkó Viktorné, Kenessey Gyuláné, dr. Kornis Zoltáné, dr. Lauschmann Gyuláné, öz. Madarassy Istvánné, Mészlenyi Istvánné, dr. Mészoly Józsefné, Nagy Dezsóné, Rauscher Béláné, öz. Rieder Gyuláné, Riffer Gézané, dr. Schlamadinger Jenőné, Schrantz Jánosné, dr. Szűts Gedeonné, Szűts Jenőné, Tarafás Béjáné (Vál), Turján Józsefné, és Vigyázó Imréné. Leányok: Csontos Eszüké, (Bárcska), Eisenbarth Mancsi és Méri, Fittler Lujza, és Vilma, Gebhardt Illi, Kálmán Mimi (Budapest), Kálneczkó Ilona, Kenessey Vilma, Madarassy Bózsike, Molnár Vilma, Rauscher Micike, Rieder Andrea és Vigyázó Mici.

— **Fizetési pötlék.** A városi hivatalok kezelő és segédszemélyzetének fizetési pötlék címen megszávozott ítelményt a belügyminiszter jóváhagyta.

— **Az érzelmeiről.** A múlt vasárnap nagyszámú és előkelő közönség előtt hangzott el az első ismeretterjesztő előadás a ciszt. gimnázium dísztermében. A múlt évi előzmények után a vá-

rakozáson feldől egészen megtelt a díszterem. Ott láttuk a notabilitások között Prohászka Ottokár, megyés püspököt, Szőgyényi Marich Julia alapítványi hölgyet és Várady Károly kir. főigazgatót. Az előadó Varga Dánián dr., beszéde elején pár szóval jelezte, hogy az előadások célja a hallgatóság ismeretének keresetlen, népszerű de azért tudományos alapokon nyugvó gazdagítása; vagy e már meglévő tökéletesítése lesz. Eután rátért előadásának tárgyára s a töle megszokott világossággal, könnyedséggel és közvetlenséggel filozófiai alapon fejtegette osztályozta az emberi szív érzelmeit. Ránutavta az érzelmei keletkezésének módjára, először minőség: majd pedig tárgyi szempontból osztotta fel azokat minden egyes csoportot megkapó s nem egyszerű derült ségre hangoló példával világosított meg, és ez által úgy jeltötte, ahallgatóság figyelmét, hogy az előadás végén minden sajnálkozunk az idő rövidségén.

— **Felolvasás.** Dr. Árókay Antal tb. főorvos kerületi orvos febr. 16-án d. u. 3 órakor a városi iskolában, febr. 23-án d. u. 3 órakor a Selyem utcai iskolában a Szülői, felnőttek és érdeklődőknek felolvasást tart: Vedekezés a fertőző és ragályos betegségek ellen.

— **Eltűnt ügyvéd.** A budapesti lapokat is bejárta a hír, hogy Arany Lajos helybeli ügyvéd vagy tíz nappal ezelőtt Budapestre utazott s onnan mindezekig nem érkezett vissza. Egy héttel ezelőtt utoljára a Budapest szállodában látták s azóta nyoma veszett. Mivel nagyobb összeg pénz volt nála, hozzátartozói esetleg bünténytől félték. Aranynak széleskörű ismeretése révén jó forgalmu irodája van, anyagi és egyéb bajok némi gyötörték s így megmagyarazatlan távolléte ismerősei körében nagyfokú aggodalomra adott okot. Arany Mihály sárszentmihályi jegyző bejelentette a budapesti rendőrségnek az esetet, a hol megindították a szükséges eljárást mindezzel szemben. Délben arról értesítettek bennünket, hogy Arany Lajos Budapestről értesítette ügyvédi irodáját, hogy Budapesten tartózkodik s legközelebb visszaérkezik otthonába.

— **Kinevezés.** Havranek József polgármester a városi kézbesítő hivatalhoz Tótké János helyében Bató Istvánt díjnokká kinevezte.

— **A Vizivárosi Kath. Kör.** Igazán életre való ténykedésről tett tanúbizonyoságot, vasárnap a vizivárosi Kath. Kör, a midőn színelőadás rendezésével maga köré gyűjtötte a kör híveinek apraját-nagyját, illetőleg azokat, a kik az egyébként elég tagas helyiségben elfértek. A Kör Dalárdája derék vezetőjük, Weissenfeld János főtanító betanítása alapján job szípen betanult darabot adott elő. Pánel Annuská, k. a. egy monolog apraját-nagyját, illetőleg sikert arított. Az illetékesek figyelmét bátran felhívhatjuk erre a ritka szavaló képességre, a ki a saját invenciója alapján az érzelmeinek és mimikájának annyiféle skáláján látszik, hogy az avatottak is a legnagyobb mértékben meglepi. A Kör ifjúsága „Jönnek a honvédek” című színdarabot adja, elő még pedig oly sikerrel, hogy a derűtség állandó volt. A betanítás, rendezés minden munkáját Rónai Elemer a helybeli tanító kar egyik legszimpatikusabb fiatal tagja, a Kör jegyzője végezte, a ki ezzel a nagy fáradságot igénylő munkájával valóban mély hála-ra kötelezte a Kör vezetőjét. Az előadást vasárnap, 16-án megismételték, a mikor örömmel fogjuk hallani: Pusztai Sándor: tőrogatóját, a mely vasárnap Pusztai gyengélkedésé miatt maradt el.

— **A Székesfehérvári Kereskedelmi Bank** folyó hó 9-én tartotta nagy érdeklődés mellett gróf Zichy János elnökele alatt rendezésvéti közgyűlését. Vita nélkül egyhangulag tudomásul vették az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentései, valamint a nyereség felosztási tervet, mely szerint részvényenkint 40 korona osztalék fizetettik és pedig a 30-ik számú szelvények bevonásával f. hó 10-iktől kezdődőleg. Ugyancsak egyhangulag megadták ugy az igazgató-

ságnak, mint a felügyelő bizottságnak az 1907. évi zárszámadásokat, illetőleg a szokásos felmentvényt. A közgyűlés, Belák Ferenc intézeti könyvelőt megromgált egészségi állapota miatt nyugdíjazta. Mint a tárgyszerzet egyik pontja, elfogadta a közgyűlés az igazgatóság által beajlesztett új nyugdíj szabályzatot émi változással. Ezeknek letárgyalása után következett jé. Pápay Nándor nyugalmazott vezérigazgató arcképének kifüggesztése az intézet tanácssterm. számára. Az ünnepeltnek az intézet körül szerzett érdemeit elnöklő gróf Zichy János méltatta. Rámutatott, hogy nevezett 32 évi önzetlen és kitartó munkássága miatt vált az intézet javára. Az egykor gyengé és kevés tőkével rendelkező, intézet erős alapokon nyugvó, nagy tőkékkel rendelkező és általános bizalomnak örvendő pénzintézeté nőtte ki magát. Es hogy ez az intézet ma számottevő tényező Székesfehérvár és vidékének közgazdaságában és kereskedelmében, az főképp id. Pápay Nándor érdeme. Az ünnepelt meghívott mondott köszönetet a megnyilvánult kiünnetetésért, melyek után a lélekemelő ünnep véget ért.

— **Az állami tisztviselők székesfehérvári köre** f. hó 9-én tartotta rendezésvéti közgyűlést a főrealskola torna termében. A tárgyszerzet kiemertése után következett a tisztújítás, melyet Imre Lajos pü. titkár indítványára eszközöltek. Az egyhangú választás után Turján József elnök tisztársai nevében is megköszönte a bizalmat s formás beszédben ígéretet tett hogy ő és tisztársai minden törekvőkkel azon lesznek, hogy a kör ügyét előbbre vigyék, hogy a tisztviselők jogos erkölcsi anyagi érdekei mindenkor kellőleg istápolva legyenek. — Az egyhangú választás eredménye a következő:

Elnök: Turján József, Alelnök: Kelemen Béla. Titkár: Dr. Bruzza Gyula Ügyész Dr. Kneifel Ferenc Pénztárnok: Komáromy Mátyas. — Választmány: Barsy Ambrus, Belopolocky József, Vigyázó Imre, Röstaházy János, Mayrhofer Ferenc, Glász Károly, Kálmán Lajos, Lőrincz Sándor, Kuthy József, Vajda Géza. — Számvizsgálók: Liebhart János, Hertelény Béla, Ferency Kálmán.

— **Gazdacsero.** Radó Mór az Élite kávéház tulajdonosa a napokban megvált. Üzletétől s azt Messinger Józsefnek és Várdi Antalnak adta át, kik eddig a kávéház alkalmazottai voltak.

Jó házikoszt kapható Megyeháztér 13. sz. alatt.

— **Az új ipariskola ügye** minden valószínűség szerint még ez idén dűlre jut. Az ipariskolai bizottság csütörtökön foglalkozott a dologgal s a kész tervetel kivétel: céljából elfogadta s a közgyűléshez pártolólag terjesztte. A megoldás alapja az, hogy megadja e a minister az évi 3000 kor. segélyt, a melyre nézve Saára Gyula drnak már szóbeli ígéretet tett. A költségek 78 ezer koronát tennének ki. Erre 30 ezer kor. készpénz van már, a többit pedig amortizációra felvett s a minister adományából törlesztendő összeg fedezné. A kultuszminister ugyancsak Saára Gyula dr. közbenjárására az ipariskolai oktatás céljaira 3000 kor. összeget utalványoz, a szakoktatás céljaira pedig a kereskedelmi minister utalványoz 1000 kor.-t, a melyet remélhetőleg sikerül majd 1000 koronára kiegészítenni.

— **Az Egyházmegyei könyvnyomdában egy jó házból való fiú — aki lehetőleg két középosztályt végzett — tanulónak felvételt.**

— **Katholikus körü élet.** A hercegfalvai katolikus kör február 1-én tartotta meg farsangi táncestélyét. Hercegfalvának igazán örömapia volt ez, mert az intelligenciát és polgárságot igaz jó kedvben egyesítette. A mulatság hangversennyel kezdődött, melynek műsora vallásos és hazafias tárgyainál a lelkek a legnemesebb hangulatra keltette. Befejtése még a kör szellemének legmegfelelőbb volt, mert a vigalom a hajnali harangszó megkönnyülésakor a boldogságos Szűz dicséretével végződött. A hangverseny műsora a következő: I. Nemzeti zászló: Huber; előadta a férlikar. II. A magyar zászló Vasváry B-től: szavolta László István. III. Oskar Klose, Salve Regina. Hegedű solo harmonium kísérettel: előadta Berger Máté jr. és Kovács Ferenc. IV. A hatá-

ron Posa Lajosról: szavalta Klár József. V. I. Müller Ave Mariá. Duett harmonium kísérettel; énekelték Kostyielik Kajetan és Kovács Ferenc. VI. Ébresztő Szűgyi József; énekelt a férfikar. A hangverseny után a pirkóti cigányok zendítették rá és húzták a ropogót a fiatalok talpa alá. A mulatságon befolyt tisztajövedelem 123.-k. f. Minden felülfizetésért ezuton mond köszönetet az elnökség.

Kegyeletstírtés. A görög keletiek temetőjének éjjeli óre meglepetve vette észre tegnap reggel, hogy több sirkereszt még van rongálva, sőt több kettétörve a földön hever. Az esetet bejelentette a rendőrségen, honnét nyomozás indult a helyszínére a való tényállás konstataciója s a bűncselekmény magyarázó szálainak felkutatására. Legalább 10 sirkereszt állott megromoltan, három pedig Popovics Máriáé, Apostolovics Jánosé és Turia Jánosé kettétörtön fektűt a földön. A megrongált sirkövek mellett erős csizmanyomok láthatók s így kizártnak látszik, hogy a kegyelet tárgyait az erős éjjeli szél rongcolta szét. A gazlelkű kegyeletstírtó elfogatására széleskörű nyomozás indult.

A számarköhögést

a gyermekek ezen ismert rémát a SCOTT-féle Emulsió minden esetben sikeresen gyógyítja. A SCOTT-féle Emulsió a legjobb szor gyenge, beteges gyermekek gyógyítására, kiknek gyorsan visszaadja rózsás kerek arcukat. Rendkívüli gyógyiskere és erősítő hatása abban leli magyarázatát, hogy a legjobb, legtisztább és leghatásosabb anyagokból állítja össze, melyek a SCOTT-féle eljárás folytán izletes, és könnyen emészthető Emulsióvá válnak.

Az Emulsió készítésénél a SCOTT-féle módszer szükséges — a halast képző, illetve lomboz.

SCOTT-féle Emulsió

felnőtteknek s agognak ép oly jó és hatásos, mint a gyermekeknek.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 60 Allér. Kapható minden gyógytárban.

Elfogott tolvaj. Kovács Mihály mindenest pajtásának, Berébora Andrásnak ellopta 20'60 k. pénzét. Kovács a pénz biztonság kedvéért átadta Király Jánosnak. A rendőrség azonban rajta ütött, a pénzt visszaadta tulajdonosának, a tolvajt pedig letartóztatta.

Oratolvaj. Buder Lajos Szabadbattyánhoz tartozó Fővenyuszán ellopta Szin Mihály gazdának 18 korona értékű ezüstóráját. A tolvajt feljelentették.

Gyilkosság a korcamában. A korcsmai duhajkodásnak szálatomraméltó áldozatáról, egy legény meggyilkolásáról vesszük a hírt Dunapenteléről. Vasárnap este korcsmai iddogálás közben összeveszték a legények s rátámadtak 'Léglis Imrere, ki mind veszedelmesebb helyzetbe jutott. Végre megvillant a bicska s Tég'as Imre vérfagyasztó kegyetlenséggel összeszurkálva életelenül zuhant a földre. Nemsokára kiszállt belőle a lélek. A gyilkos legények szétrebbentek, azonban a csendőrök, kikhez a futó hír csakhamar elérkezett, hajsziát indítottak ellenük s elfogták őket. Egyelőre a községi házának hőtörnében vannak, honnét legközelebb a kir. ügyészség fogházába kerül. Ma szállott ki Herz Oszkár dr. törvényszéki orvos a helyszínére, hogy a boncolást megeltese.

Bujdosó kis diák. Istváni Józsi, II. oszt. reáliskolai tanuló; Istváni Miklós budapesti százasados kis fia, a multkorij bizonyítványosztáskor 5 szekundát vitt haza. Azaz csak vitt volna; azonban tekintettel a várható köv'özmenyekre, elhatározta, hogy az apai szigor elől elmegy bujdosni. Bujdosó utjában pedig a bizonyítványt szekundáival együtt valahol a tenger mélyére merítte. A kis nebuló szomorú lelkiállapotban 10 pengő forinttal nekivágott a nagyvilágnak. Első megállóhelye Fehérvár volt. Olvasta róla az újságokban, hogy Fehérvár a bűnösök asyluma. Itt bandukolt szegényke, míg le nem szállott az öreg este. Ekkor benézett a Bárány vendéglőbe. Mikor azonban eléje adták a bejelentő lapot, egy világrét nem akarta aláírni, hogy neve titokban maradjon. Mit volt mit tennie, ott hagyta a szállót, s reménytelenül bolyongta végig az utcáldát, s reménytelenül bolyongta végig az utcáldát. Es nem akadt egy jó szív, ki befogadta volna szomorú bujdosásában. Végre is egy rendőr szánta meg, aki behozta a rendőrségi őrszobába. Itt ráborult az álom, s aludt, almodott nagy tündérszagról, hova nemsokára elviszi bujdosó dérorszagról, hova nemsokára elviszi bujdosó dérorszagról, hova nemsokára elviszi bujdosó dérorszagról. Csak akkor szepent meg, a Józsi gyerek, utja. A rendőrkapitány elé citálták. Mekkora lón aronban csodálkozása, mikor Zavaros Aladár, a jöletkü kapitány bácsi megmogatta arany haját, s megkérdezte kívánságát. A vigasztaló szavakra még a tündérszagról is lemondott s elfogadta az ajánlatot, hogy vissza fog térni a szülői szertetet otthonába. További utját a kapitány táviratilag intézte el apjával.

SZINHAZ.

Szombat, febr. 8.

Az ember tragédiája. Zsufolt ház mellett most már harmadszor Madách világhírű műve: Az ember tragédiája. Szalkai direktornak tisztelettel adózunk, hogy ezt a nagy áldozatot

meghozta a közönségnek és új dekorációk festésével megmutatta, hogy az igazán szépért is tud áldozatot hozni. A menyország, Athén, Róma, Páris, Prága stb. díszletai művészi értékűek; s valóban díszere válnak színházunknak. A realis valóságát a festett képtől szinte alig tudtuk megkülönböztetni.

A színészek minden fölük telhető jóakarattal igyekeztek nehéz feladatuknak megfelelni. A súlyos problémákat fejtegető bölcselmi tételek nem csuda, ha próbára tették derék színészeink betanuló és emlékező tehetségét. S ha voltak hibák eleinte, a szombati játékban — örömmel láttuk — hogy ment minden, mint a karikacsapás. Kovács a sátn szerepében valóban tiszteletré és elismerésre méltó alakítást adott. Déri az ő patetikuss föllépésével, Holéczi szenvedélyességével és sok érzelmével nagyban elősegítették a sikert, a kikkel méltán osztozott Batori is a demagóg szerepében.

De hát ezt nem nekünk kell dicsérgetnünk, hanem önöknek kell megnézniük tisztelt közönség. Lássanak és okuljanak. Itthon nézessék át Madách nagyszerű munkáját és aztán nézzék meg, hogy miként keveredik a valóság és álom a szinpadon és tanuljanak. Ne elégedjenek önök meg a Varázskeringőkkel és ne kényszerítsék egyoldalú pártfogásukkal a szinpadot a léhaságra, hanem ha látják és tudják, hogy az igazgató jóakarata az igazi művészetért még nagyobb áldozatokra is képes, karolják fel becsületes szándékát és akkor nem lesz annyi panaszuk az izlés dekadenciájára.

Holnap, szerdán a társulat és a közönség kedvenc naivája, Csenedes Alisz jutalomjátéka lesz a Csöppség-ben, a melyet — úgy látszik — neki irtak. Jegyek fölös számmal már alig kaphatók. Azért aki ott akar lenni, siessen.

A játéknak egyik érdekessége Alapi Nándor, sziniakadémiai növendő fellépése lesz, a ki — a mint halljuk — nem közönséges tehetségével máris magára vonta a figyelmet.

HIRDETMÉNY.

A Székesfehérvári Takarékpénztár Részvénytársaság

az alapszabályok 77. §-a alapján ezennel közhírré teszi, hogy a nála elhelyezett összes takarékbetétek után 1908. április 15-től kezdődőleg

4%-től kamatot fizet.

A kamatadót ezentul is az intézet fizeti a sajátjából.

Székesfehérvár, 1908. február hó 15-én.

Az igazgatóság.

SCHMÖLTZ LÁSZLÓ és FISCHL GYULA

CIM, CIMER, SZOBAFESTŐ és MÁZOLÓK
SZÉKESFEHÉRVÁR, VÁSÁRTÉR 17. SZÁM.

Elvállalnak minden e szakmába vágó munkát a legnagyobb igényeknek megfelelőleg, szolid árak mellett.

Ugyanott egy jó házból való fiu tanulónak felvétetik.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.